

† Rudolf Vaňek:

***Lescuraea affinis* (Limpr.) Vaňek n. c. nový mech pro SSSR**

(Z vědecké pozůstalosti Rudolfa Vaňka do tisku připravil Jan Šmarda.)

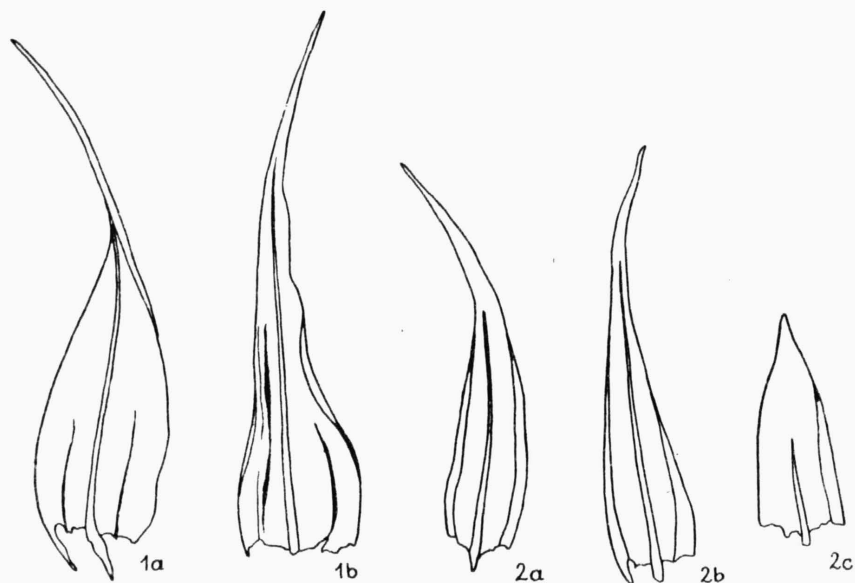
Mech sbíral v r. 1934 Dr M. Deyl na Zakarpatské Ukrajině (tehdejší Podkarpatské Rusi). Na etiketě je uvedeno naleziště: In alpinis montis Pop Ivan prope vicum Trebušany, solo granitico, 1600—1940 m, leg. M. Deyl, VII. 1934. Podrobnější popis stanoviště označil M. Deyl: Pop Ivan, 1930 m, svah, v průrvě s květnatým porostem; od trigonometru asi 50 m k východu, ve *Festucetum pictae*. *Lescuraea affinis* byl v malém množství přimíšen k ostatním mechům a to: *Hylocomium pyrenaicum*, *Rhytidiadelphus squarrosus* a *Polytrichum alpinum*. Dosavadní sběry našeho druhu jsou velmi vzácné a to jedině z Alp. Většina bryologů jej znala toliko z Limprichtova popisu (srovnej K. G. Limpricht: Die Laubmoose Deutschlands, Österreichs und der Schweiz, II. Abt., 1895, p. 802. Dr A. Boros z Budapešti poslal R. Vaňkovi lodyžku originálu našeho druhu, v němž byl ale zjištěn *Brachythecium reflexum* a jen nepatrný fragment přichycený mezi jeho větévkami byl hledán *Lescuraea affinis* (Limpr). Z toho je zřejmé, že jej před 60 lety sbíral J. Reidler jako první, za podobných podmínek jako Dr M. Deyl, přimíšený k jiným mechům. Naše rostliny se jak vzhledem, tak i anatomicky shodují, takže můžeme oznámiti *Lescuraea affinis*, jako nově objeveného příslušníka mechové flory SSSR.

Rostlina je lesklá, světle zelená, s 3—5 cm dlouhými, zprohýbanými lodyžkami, s nepravidelnými, 3—15 mm dlouhými větévkami. Parafyllie nalezeny jen ojedinelé. Jsou krátké, nitovité, složené s několika buněk. Listy jednostranné, volně přilehlé, za sucha na větévece svými konci velmi zprohýbané, sbíhavé z kopinatého spodu (při inserci tudíž širokého, nikoliv oválného), poznenáhlu zašpičatělé, s dlouhou a velmi jemnou špicí. Na každé polovině listu velmi hluboká, kapsovitá vrása. Délka 3 mm, šířka 0,9 mm. Okraje úzce ohrnuté, někdy přerušované, celokrajné, jen ve špičce málo dosti nepravidelných zoubků. Žebro u spodu 0,055 mm široké, téměř úplné, sahá až do nejužší špičky a končí nepatrný kousek před koncem listu. Buňky podlouhlé, dosti nestejně, uprostřed blíže žebra 8 μ široké a 7krát delší, ale také ještě delší aneb i kratší, v celém listu, zvláště na spodu, velmi silnostěnné a tečkované. Při basi a při krajích listu kratší a širší, na křídlech velká skupina buněk čtverečných a kosočtverečných, jež mají tenší stěny a jsou stejně zelené jako buňky ostatní; při krajích listu táhnou se dosti vysoko a přecházejí (nikoliv náhle) na všech stranách do podlouhlých buněk ostatních.

Vétevné listy v podstatě shodné s lodyžnými, avšak ve všem jemnější: většinou méně zahnuté, menší a štíhlejší. Žebro poměrně stejně tenké, mizí před koncem listu. Obrys listu pravidelnější, úzká špiče kratší, zoubky na špičce ostřejší, ohrnutí listu uzounké a někdy chybí. V každé polovině listu méně

hluboká, pravidelná a úzká vrása; skupina křídelních buněk mnohem menší a světlejší se silnostěnnými a silně tečkovanými buňkami.

Antheridie ani archegonie nebyly nalezeny. Štíhlé pupence na horní části lodyžky s drobnými listy, podobné pupencům s antheridiemi, jsou jen počínající větvičky.

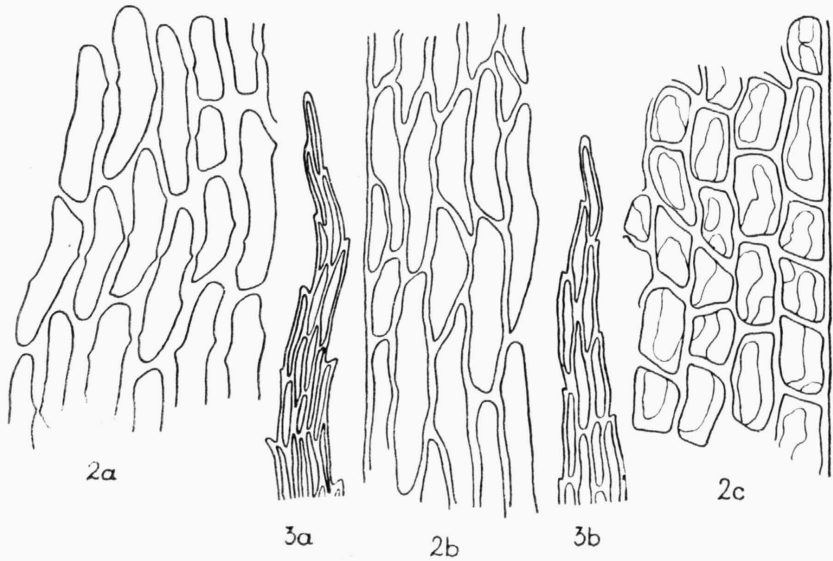

Obr. 1. Listy *Lescuraea affinis* (L i m p r.): 1a, 1b listy lodyžní, 2a, 2b listy větevné, 2c list z base větvičky.
del. M. S o u ě k o v á.

Rostlina ve všem souhlasí s *Ptychodium affine* L i m p r. (II) 802, R o t h II(416) až na tyto odchylky: Jest lesklá (sice nepřilíš) a nikoliv „kaum glänzend“. Žebro má na spodu $55\ \mu$. a nikoli $100\ \mu$. Buňky nejsou 4—5krát delší než širší, nýbrž 7krát (ku kraji a ku spodu listu však kratší). Přesto však lze tuto rostlinu klásti nejlépe sem. Též obraz u R o t h a (tab. XLVII/13) souhlasí. Tvar a stavba listů (dlouhé žebro, zkrácené buňky, jich tečkování atd.) u *Ptychodium plicatum*, ukazují na značnou příbuznost. Tento druh odlišuje se četnými parafyliemi, kromě jiných znaků. Také zvláštní křehkost listů je oběma druhům společná. Proto je správné, jestliže je L i m p r i c h t zařadil s dalšími třemi druhy (*Ptychodium Pfundtneri*, *decipiens* a *oligocladum*) do společného rodu *Ptychodium*. Jejich další osud dopadl však špatně: na př. u M o e n k e m e y e r a (Die Laubmoose Europas, 1927, p. 694) zůstalo jako *Ptychodium* pouze *P. plicatum*, dva druhy jsou degradovány na variety v rodě *Lescuraea* (*Lescuraea mutabilis* var. *decipiens* a *Lescuraea radicata* var. *Pfundtneri*), jeden jako synonymum tamtéž (*Lescuraea denudata* = *Ptychodium oligocladum*). O *Ptychodium affine* pochybuje M o e n k e m e y e r vůbec, prý je to *Brachythecium salebrosum* var. *alpinum* (patrně myslí však *Brachythecium glareosum* var. *alpinum*, poněvadž *Brachythecium salebrosum* varietu *alpinum* nemá; též s ohledem na dlouze zašpičatělé listy).

Tato rostlina těžko jinam zařaditelná, dokazuje, že na Limprichtově druhu něco je, dlužno ovšem přeraditi jej (podobně jako ostatní Limprichtova *Ptychodia*) do rodu *Lescurea*. Moenkemayerova poznámka jest pak nevysvětlitelná, snad v jeho materiálu bylo *Brachythecium* přimíšené, neboť záměna jest nemožná (zcela jiné pletivo buněčné, tvar buněk, tečkování atd.).

Nelze ještě s určitostí říci, je-li *Lescurea affinis* skutečně tak vzácné, jak by to vyplývalo jen z několika ojedinělých nalezišť v Alpách (po L i m p r i c h t o v i uvádí jej ještě pouze A m a n n jako vzácnost ze Švýcarska) a nyní v Karpatech. Spíše musíme hledati příčinu v zanedbávaném studiu mechů ze skupiny *Brachytheciaceae*, která zahrnuje velké množství značně proměnlivých druhů. Lze se právem domnívati, že *Lescurea affinis* byla určována zřejmě nejspíše jako *Brachythecium glareosum*, ač patří do zcela jiné skupiny. K tomu také přispívala ojedinělost a způsob výskytu našeho druhu, jehož jednotlivé rostlinky jsou vtroušené do koberečů jiných mechů.

Obr. 2. Listové buňky *Lescurea affinis* (L i m p r.): 2a buňky z listové base, 2b z okraje, 2c z listových křídel; 3a špiče větevného listu, 3b špiče listu lodyžného. del. M. S o u ě k o v á.

† Р. Ванек:

Lescurea affinis (L i m p r.), новой мох СССР

В научном наследстве скончавшегося директора Р. Ванька были найдены заметки о местонахождении нового мха и как доказательство экземпляр этого мха для СССР — *Lescurea affinis* (L i m p r.) = *Ptychodium affine* L i m p r.

Мох собирал Д-р. М. Дейль в Закарпатской Украине на «Поле Иване», возле Требешан, выс. 1930 м. в июле месяце 1934 года. Мох был в незначительной степени примешан к следующим мхам: *Hylocomium pyrenaicum*, *Rhytidelphus squarrosus*, *Polypodium alpinum*.

До сих пор этот мох при подобных обстоятельствах был собираем только на двух местах в Альпах. Описание растения вполне отвечает описанию Лимприхта: Die Laubmoose Deutschlands, Österreichs und der Schweiz, II. Abt. 1895, p. 802, только здесь некоторые отклонения, как например: оно блестящее, ребро на основании листа — 55 μ , никогда не — 100 μ . Длина клетки в 7 раз больше ширины (на краю и на основании листа они более короткие).

Дальнейшие находки этого виду на территории ЧСР, которые со всей определенностью можно ожидать, нам укажут, как далеко проникл *Lescurea affinis* (L i m p r.).